

Prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia - Poľsko

Cette page a été traduite automatiquement: sa qualité ne peut pas être garantie.

1. Ústavné základy
2. Súdnictvo
- #II
4. Prístup k informáciám
5. Prístup k spravodlivosti za účasti verejnosti
6. Prístup k spravodlivosti proti konaniu alebo opomenutiu
7. Iné prostriedky prístupu k spravodlivosti
8. Aktívna legitímácia
9. Právne zastúpenie
10. Dôkazy
11. Súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania
12. O trovách
13. Mechanizmy finančnej pomoci
14. Včasnosť
15. Ďalšie otázky
16. Postavenie cudzincov
17. Cezhraničné prípady

I. Ústavné základy

Poľská ústava negarantuje právo na (čisté, zdravé, priaznivé atď.) životné prostredie.

- Článok 5 ústavy stanovuje všeobecné pravidlo, že Poľská republika zabezpečuje ochranu životného prostredia na základe zásady trvalo udržateľného rozvoja.
- Podľa článku 86 ústavy sa každý stará o kvalitu životného prostredia a môže byť stíhaný za jeho ničenie. Zásady takejto stíhateľnosti upravujú právne predpisy.
- V článku 74 ods. 1,2 a 4 ústavy sa stanovuje všeobecná povinnosť orgánov verejnej moci ochraňovať životné prostredie.
 - Orgány verejnej moci uskutočňujú politiky s cieľom zabezpečiť ekologickú bezpečnosť súčasných aj budúcich generácií.
 - Ochrana životného prostredia je povinnosťou orgánov verejnej moci.
 - Orgány verejnej moci podporujú aktivity občanov pri ochrane a zvyšovaní kvality životného prostredia.
- Článok 68 ods. 4 ústavy sa uvádza, že orgány verejnej moci bojujú proti epidemickým ochoreniam a predchádzajú negatívnym dôsledkom ničenia životného prostredia.
- Článok 74 bod 3 sa každému zaručuje právo získavať informácie o kvalite životného prostredia a jeho ochrane.

V správnych alebo súdnych konaniach by bolo nedostatočné odvolávať sa len ustanovenia ústavy, a preto sa uvedené ustanovenia ústavy stanovené v článkoch 86 a 74 musia podrobne vysvetliť v právnych predpisoch (pozri článok 81 a poslednú vetu článku 86 ústavy). Na články ústavy je však možné odvolávať sa ako na dodatočné argumenty s cieľom posilniť argumentáciu tvrdenia.

Medzinárodné dohody je možné priamo sa odvolávať v súdnych a správnych konaniach, keďže podľa článku 91, ods. 1 a 2 ústavy sa ratifikované medzinárodné dohody po ich zverejnení v Úradnom vestníku zákonov, po tom, ako sa stanú súčasťou vnútroštátneho právneho poriadku, uplatňujú priamo. V praxi sa však odporúča odvolávať sa na medzinárodnú dohodu spolu s platným vnútroštátnym právom.

Aarhuský dohovor môžu priamo uplatňovať správne orgány alebo súdy, ak spĺňa normu priamej uplatniteľnosti, t. j. podmienky článku 91 ústavy.

V jednej veci Súdny dvor určil Aarhuský dohovor, pretože nespĺňajú túto normu, pretože jeho ustanovenia, ktoré strany zaväzujú, aby „prijali nevyhnutné legislatívne, regulačné a iné opatrenia“, zatiaľ čo v mnohých iných rozsudkoch sa súdy, bez posúdenia jej priamej uplatniteľnosti, uplatnili Aarhuský dohovor spolu s príslušnými vnútroštátnymi predpismi (a nie ako jediný, alebo hlavný, právny základ).

II. Súdnictvo

Podľa článku 175 ods. 1 ústavy pozostáva poľský súdny systém z týchto hlavných druhov súdov:

1. Tzv. všeobecných súdov, ďalej rozdelených na:

a) občianske súdy, v rámci ktorých – na rozdiel od „všeobecných“ občianskych zložiek – existujú napr. aj obchodné, rodinné a pracovné zložky;

trestné súdy; b)

2. Správnych súdov;

3. Vojenských súdov.

Uvedené súdy sa delia na úrovne (stupne). Existujú tri stupne všeobecných súdov – najvyšší stupeň predstavuje Najvyšší súd (Sąd Najwyższy). Nie vo všetkých prípadoch je však možné obrátiť sa na najvyšší súd (v určitých prípadoch existujú iba dva stupne).

Správne súdy sa delia na dva stupne – súdom druhého stupňa (a zároveň aj súdom najvyššieho stupňa) je Najvyšší správny súd (Naczelny Sąd Administracyjny). Podľa článku 184 ústavy je ich úlohou zaisťovať súdne preskúmanie činností verejnej správy.

V praxi väčšina prípadov týkajúcich sa životného prostredia podlieha právomoci správneho súdu (keďže o environmentálnych otázkach sa zvyčajne rozhoduje pomocou správneho rozhodnutia alebo iných správnych aktov).

Občianske súdy prešetrujú prípady v oblasti súkromného práva (spory medzi dvoma súkromnými stranami) vrátane prípadov, ktoré zahŕňajú environmentálne škody na majetku.

Trestné súdy prešetrujú prípady týkajúce sa trestných činov alebo priestupkov proti životnému prostrediu, ktoré sú stanovené v trestnom zákonníku alebo v právnych predpisoch v oblasti životného prostredia.

O prípadoch týkajúcich sa životného prostredia v Poľsku rozhodujú orgány a súdy všeobecnej pôsobnosti – neexistujú žiadne osobitné environmentálne súdy alebo úrady.

V Poľsku nie je možný účelový výber jurisdikcie (forum shopping – výber príslušného súdu stranou účastnou v konaní). To znamená, že každý musí danú vec predložiť na náležitom (napr. správnom alebo všeobecnom) súde náležitého stupňa a na náležitom mieste (v náležitom meste).

Systém odvolaní sa líši v závislosti od typu súdu.

V prípade správnych rozhodnutí (vrátane rozhodnutí v prípadoch týkajúcich sa životného prostredia) pozostáva systém riadnych opravných prostriedkov z troch krokov:

- prvý – podanie sťažnosti na správny orgán druhého stupňa (nadriadený orgánu, ktorý vydal rozhodnutie, ktoré je napadnuté). Napríklad v prípade samosprávnych orgánov je orgánom druhého stupňa samosprávna odvolacia komisia (Samorządowe Kolegium Odwoławcze), v prípade vojvodu (wojewoda) príslušný minister atď,

- v prípade, keď rozhodnutie orgánu druhého stupňa nie je v prospech navrhovateľa, ten môže podať sťažnosť na správny súd prvého stupňa, t. j. správny súd vojvodstva (województwi sąd administracyjny),
- v prípade, keď rozsudok súdu nie je v prospech navrhovateľa, ten môže podať sťažnosť na správny súd druhého stupňa, t. j. Najvyšší správny súd (Naczelny Sąd Administracyjny)

Mimoriadne opravné prostriedky sa v správnom konaní (t. j. na správnych orgánoch) môžu využiť v prípade, keď:

- je správne rozhodnutie už konečného charakteru (nie je ho možné napadnúť v rámci bežného systému)
- rozhodnutia má určité závažné nedostatky – uvedené v článkoch 145 a 156 správneho poriadku (Kodeks postępowania administracyjnego) – napríklad ak osobu, ktorá sa má zaoberať ako s účastníkom konania (a ktorá má právo zúčastniť sa na tomto konaní – toto právo bola odopretá leteckým úradom (napr. z dôvodu, že príslušný orgán neoznámil, že osoby správne).

Všetky uvedené sťažnosti môžu podávať len oprávnené osoby (pozri kapitolu VII o aktívnej legitímácii).

Súd nemá právo sám zmeniť rozhodnutie.

V prípade, že správny súd rozhodne, že sťažnosť voči správnomu rozhodnutiu bola opodstatnená, zruší rozhodnutie, čo znamená, že konanie sa vráti na správny orgán, ktorý rozhodnutie vydal. Výklad poskytnutý súdom je potom pre orgán počas opätovného prešetrovania veci záväzný.

V Poľsku neexistujú žiadne osobitné environmentálne súdy ani súdne postupy uplatniteľné na záležitosti týkajúce sa životného prostredia.

Správne súdy sú spravidla viazané obsahom podnetov predložených účastníkmi konania (nekonajú na vlastný podnet).

Preto súdy skúmajú iba tie porušenia zákona alebo iné aspekty, ktoré vzniesli strany, i keď určité veľmi závažné porušenia zákona by súdy mali vziať do úvahy, aj keď ich navrhovateľ neuviedol.

Správne súdy sú odkázané len na dokumenty relevantné pre dané správne konanie a na dôkazy predložené stranami (nemajú právo predvolávať odborníkov).

III. Prístup k informáciám

Zamietnutie žiadosti o zverejnenie informácií musí mať formu správneho rozhodnutia. Preto sa uplatňuje bežný systém opravných prostriedkov voči rozhodnutiu (ako je opísaný v kapitole II), t. j.:

- sťažnosť správnomu orgánu druhého stupňa,
- ak orgán druhého stupňa potvrdí zamietnutie – sťažnosť správnomu súdu prvého stupňa, t. j. správnomu súdu vojvodstva (wojewódzki sąd administracyjny),
- ak je rozsudok vojvodstva neuspokojivý – sťažnosť Najvyššiemu správnomu súdu.

V prípade zamietnutia nadriadeným orgánom (t. j. orgánom, voči ktorému neexistuje „druhý stupeň“, napr. minister), osoba, ktorej bol zamietnutý prístup k informáciám, musí tomuto orgánu podať žiadosť o prehodnotenie prípadu. Ak orgán potvrdí svoje pôvodné zamietnutie, zainteresovaná osoba môže podať žiadosť správnomu súdu (súdu vojvodstva) a potom Najvyššiemu správnomu súdu.

Zamietnutie žiadosti o informácie musí obsahovať informácie o opravných prostriedkoch (takisto ako všetky správne rozhodnutia). V praxi orgány niekedy (napriek povinnosti tak urobiť) tieto informácie neposkytujú, čo však neznamená, že opravné prostriedky neexistujú.

- Sťažnosť orgánu druhého stupňa (alebo žiadosť o prehodnotenie prípadu) sa musí podať do 14 dní, odkedy bolo rozhodnutie o zamietnutí doručené zainteresovanej osobe.
- Sťažnosť správnomu súdu prvého stupňa sa musí podať (prostredníctvom príslušného správneho orgánu) do 30 dní, odkedy bolo doručené rozhodnutie orgánu druhého stupňa (alebo potvrdenie zamietnutia).
- Sťažnosť správnomu súdu druhého stupňa sa musí podať do 30 dní od doručenia rozsudku Súdu prvého stupňa.

Na prístup k informáciám (na prístup k informáciám vo všeobecnosti aj na prístup k informáciám o životnom prostredí) sa vzťahujú osobitné procesné pravidlá, ktoré majú urýchliť postup a umožniť rýchle prešetrovanie súdom prvého stupňa. Preto je správny orgán,

prostredníctvom ktorého sa podáva sťažnosť, povinný postúpiť súdu sťažnosť spolu s odpoveďou do 15 dní. Súd je povinný preskúmať sťažnosť do 30 dní. Tým sa zaručí rýchle preskúmanie súdom prvého stupňa v porovnaní s inými prípadmi, v ktorých zvyčajne trvá vydanie rozsudku Súdu prvého stupňa niekoľko mesiacov.

V každej sťažnosti sa musia uviesť:

- Údaje o navrhovateľovi,
- orgán (alebo súd), ktorému je určená,
- rozhodnutie (rozsudok), ktorého sa týka,
- vymedzenie, čo žiadateľ žiada (napr. zrušenie zamietnutia),
- vlastnoručný podpis.

Sťažnosti adresované súdu musia obsahovať riadne zdôvodnenie tvrdení. Sťažnosti adresované orgánu druhého stupňa formálne nemusia obsahovať takéto zdôvodnenie, ale v praxi zdôvodnenie značne zvyšuje šance prípad vyhrať.

Len sťažnosti adresované správne súdu druhého stupňa (Najvyššiemu správne súdu) musí pripraviť a podpísať právny zástupca navrhovateľa; v prípade ostatných sťažností takéto požiadavky neexistujú.

Súdy obvykle nedisponujú informáciami, pri ktorých je sporná ich dostupnosť.

Rozhodujú na základe opisu informácií v podnete navrhovateľa a argumentov orgánu, ktorý odmietol informáciu zverejniť.

Ak súd posúdi sťažnosť ako opodstatnenú, zruší rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o informácie a poskytne zdôvodnenie, prečo bolo zamietnutie nesprávne.

Výklad súdu je záväzný pre daný orgán, ktorý je teda – nepriamo – povinný danú informáciu zverejniť. Nie je však vylúčené, že orgán sa odvolá na nové dôvody zamietnutia (výnimky, ktorá umožnia zamietnutie žiadosti o informácie), ktoré neboli predtým uvedené, a preto sa nimi súd nezaoberal.

IV. Prístup k spravodlivosti za účasti verejnosti

O záležitostiach týkajúcich sa životného prostredia môžu orgány rozhodnúť:

- formou správneho rozhodnutia – pri jednotlivých prípadoch, ako sú napríklad emisné povolenia pre továreň, rozhodnutie o ukončení postupu pri posúdení vplyvov na životné prostredie pre nový (plánovaný) projekt, alebo rozhodnutie, ktorým sa ukladá pokuta továrni, ktorá nezákonne znečisťuje životné prostredie,
- formou uznesenia (uchwała) prijatého kolektívnym orgánom, ako je napríklad obecné zastupiteľstvo (rada gminy); Uznesenia sa môžu týkať napríklad prijatia územných plánov alebo iných plánov alebo programov.

Procesné aspekty jednotlivých správnych rozhodnutí sú upravené v správnom poriadku (Kodeks postępowania administracyjnego).

V takomto konaní určité osoby (s dostatočným právnym záujmom týkajúcim sa prípadu) majú právo zúčastniť sa na konaní a následne napadnúť rozhodnutie. Tieto osoby sa označujú ako „účastníci konania“. Správny poriadok spolu s osobitnými ustanoveniami stanovuje pravidlá o tom, kto sa považuje v danom prípade za účastníka (pozri kapitolu VII o aktívnej legitimitácii).

Správne rozhodnutie môže byť napadnuté na správnom orgáne druhého stupňa.

V prípade, že nadriadený orgán vydal rozhodnutie (t. j. orgán, voči ktorému neexistuje „druhý stupeň“, napr. minister), zúčastnená osoba môže tomuto orgánu podať žiadosť o opätovné posúdenie prípadu.

Správne rozhodnutia prijaté na prvom stupni nemožno napadnúť na súde priamo.

Dotknutá osoba musí spravidla predtým, ako podá žalobu na správny súd, absolvovať správne konanie. To znamená, že akékoľvek konanie alebo opomenutie verejného orgánu (vrátane správneho rozhodnutia) musí byť najprv napadnuté v rámci správneho konania (najčastejšie na orgáne druhého stupňa), a len po ukončení tohto konania sa môže napadnúť na správnom súde.

Správne súdy pri posudzovaní prípadu overujú procesnú aj vecnú zákonnosť rozhodnutia. To znamená, že ich úlohou je overiť, či správny orgán vydal rozhodnutie v súlade s príslušnými právnymi predpismi alebo nie.

Súdy môžu teda skúmať technickú dokumentáciu len v tom prípade, ak zákon stanovuje osobitné požiadavky, ktoré má takéto dokumentácia spĺňať (napr. povinné záležitosti, ktoré treba riešiť v správe o posúdení vplyvov na životné prostredie). Súdy môžu

potom skontrolovať, či sú zahrnuté všetky požadované prvky, a zvyčajne neposudzujú presnosť poskytnutých technických údajov (najmä kvôli tomu, že správne súdy nepredvolávajú odborníkov a samotní sudcovia nemajú príslušné technické znalosti).

Vlastníci nehnuteľností, na ktoré sa vzťahuje územný plán, ako aj vlastníci príľahlých nehnuteľností, môžu tento plán napadnúť.

Na tento účel musia:

- podať žiadosť o opätovné posúdenie prípadu na obecné zastupiteľstvo, ktoré tento plán prijalo,
- ak zastupiteľstvo potvrdí svoje predchádzajúce stanovisko, podať žalobu správne súdu prvého stupňa, t. j. správne súdu vojvodstva (województwa) (wojewódzki sąd administracyjny),
- ak je rozsudok súdu vojvodstva neuspokojivý, podať žalobu Najvyššiemu správne súdu.

Pri súdnom spore by mala dotknutá osoba preukázať, že má v prípade „právny záujem“ (t. j. že je vlastníkom nehnuteľnosti, ktorá môže byť dotknutá územným plánom).

Príslušný orgán vydáva v rámci konania o posúdení vplyvov na životné prostredie pre tzv. „projekty skupiny II“ najprv rozhodnutie o overovaní posúdenia vplyvov na životné prostredie (postanowienie w sprawie obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko), v ktorom rozhodne, či je v prípade projektu potrebné uskutočniť konanie o posúdení vplyvu na životné prostredie alebo nie.

Rozhodnutie o posúdení vplyvov na životné prostredie („decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach“) je ďalším krokom.

Keď je takéto rozhodnutie o overovaní posúdenia vplyvov na životné prostredie (postanowienia) „kladné“, t. j. keď sa orgány rozhodnú uskutočniť konanie o posúdení vplyvov na životné prostredie, účastníci konania ho môžu jednotlivo napadnúť (t. j. prostredníctvom sťažnosti – „zażalenie“).

V prípade, že je rozhodnutie o overovaní posúdenia vplyvov na životné prostredie (postanowienie) „záporné“ (orgány rozhodnú neuskutočniť konanie o posúdení vplyvov na životné prostredie), je možné ho napadnúť v rámci odvolania (odwołanie) proti rozhodnutiu o posúdení vplyvov na životné prostredie („decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach“).

„rozhodnutia o určení rozsahu“ (postanowienia dotyczące zakresu raportu) sú rozhodnutia vydané v rámci konania o posúdení vplyvov na životné prostredie, v ktorých príslušný orgán stanoví rozsah správy o posúdení vplyvov na životné prostredie (vyhlásenie, štúdia o vplyvoch na životné prostredie), ktorú má vypracovať developer.

Pre „projekty skupiny II“ kladné rozhodnutie o overovaní (postanowienie nakładające obowiązek przeprowadzenia hodnocenia oddziaływania na środowisko) stanovuje zároveň rozsah správy. Účastníci konania môžu takéto rozhodnutie (postanowienie) napadnúť.

Pre „projekty skupiny I“ vydáva príslušný orgán rozhodnutie o určení rozsahu (postanowienie dotyczące zakresu raportu) len na žiadosť developera. Takéto rozhodnutie o určení rozsahu (postanowienie) nie je možné napadnúť jednotlivo (prostredníctvom sťažnosti – zażalenie), ale účastníci konania ho môžu napadnúť v rámci odvolania (odwołanie) voči rozhodnutiu o posúdení vplyvov na životné prostredie („decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach“).

Účastníci konania, ako aj MVO zúčastňujúce sa konania s právom účastníka konania, môžu rozhodnutie o posúdení vplyvov na životné prostredie napadnúť: najprv na správnom orgáne druhého stupňa a potom na správnom súde.

Vo svojej sťažnosti môžu účastníci a mimovládne organizácie vzniesť procesné aj vecné otázky.

Účastníci konania o posúdení vplyvov na životné prostredie (t. j. osoby, ktorých právny záujem môže byť dotknutý rozhodnutím, zvyčajne vlastníci príľahlých nehnuteľností), ako aj mimovládne organizácie, ktoré sú účastníkmi konania, môžu napadnúť rozhodnutie: najprv na správnom orgáne druhého stupňa a potom na správnom súde.

Správne súdy pri posudzovaní prípadu overujú procesnú aj vecnú zákonnosť rozhodnutia. To znamená, že ich úlohou je overiť, či správny orgán vydal rozhodnutie v súlade s príslušnými právnymi predpismi alebo nie.

Súdy môžu teda skúmať technické aspekty prípadu (napr. technickú dokumentáciu) len v tom prípade, ak zákon stanovuje osobitné požiadavky, ktoré má takéto dokumentácia spĺňať (napr. povinné záležitosti, ktoré treba riešiť v správe o posúdení vplyvov na životné prostredie). Súdy môžu potom skontrolovať, či sú zahrnuté všetky požadované prvky, a zvyčajne neposudzujú presnosť poskytnutých technických údajov (najmä kvôli tomu, že správne súdy nepredvolávajú odborníkov a samotní sudcovia nemajú príslušné technické znalosti).

Účastníci konania o posúdení vplyvov na životné prostredie a environmentálne mimovládne organizácie môžu napadnúť rozhodnutie o posúdení vplyvov na životné prostredie bez ohľadu na ich účasť na verejných konzultáciách.

Podanie odvolania na správnom orgáne druhého stupňa má pozastavujúci účinok, čo znamená, že developer nemôže vykonať rozhodnutie o posúdení vplyvov na životné prostredie. V praxi to znamená, že developer nemôže požiadať o vydanie stavebného povolenia alebo iného rozhodnutia potrebného na rozvoj projektu.

Príslušné orgány však niekedy v rozhodnutí o posúdení vplyvov na životné prostredie ukladajú „príkaz bezprostrednej uplatniteľnosti“, najmä pokiaľ ide o projekty v oblasti infraštruktúry, ako sú napríklad cesty atď. Takýto „príkaz“ umožňuje developerovi žiadať o vydanie stavebného povolenia hneď po tom, ako získa rozhodnutie o posúdení vplyvov na životné prostredie.

Podanie žaloby na správnom súde prvého stupňa nepozastavuje automaticky výkon správneho rozhodnutia, ktoré je predmetom sťažnosti. Správny súd však môže pozastaviť výkon rozhodnutia na základe podnetu navrhovateľa v prípade, keď hrozí, že vykonávanie môže spôsobiť značnú škodu alebo môže mať ťažko zvrátiteľné následky. V takých prípadoch musí navrhovateľ preukázať, že taká hrozba je vierohodná.

Účastníci konania, ako aj MVO zúčastňujúce sa konania s právom účastníka konania, môžu napadnúť povolenie IPKZ: najprv na správnom orgáne druhého stupňa a potom na správnom súde.

Správne sudy pri posudzovaní prípadu overujú procesnú aj vecnú zákonnosť rozhodnutia. To znamená, že ich úlohou je overiť, či správny orgán vydal rozhodnutie v súlade s príslušnými právnymi predpismi alebo nie.

Sudy môžu teda skúmať technické aspekty prípadu (napr. technickú dokumentáciu) len v tom prípade, ak zákon stanovuje osobitné požiadavky, ktoré má takáto dokumentácia spĺňať (napr. povinné záležitosti, ktoré treba riešiť v povolení IPKZ). Sudy môžu potom skontrolovať, či sú zahrnuté všetky požadované prvky, a zvyčajne neposudzujú presnosť poskytnutých technických údajov (najmä kvôli tomu, že správne sudy nepredvolávajú odborníkov a samotní sudcovia nemajú príslušné technické znalosti).

Účastníci konania o povolení IPKZ a environmentálne mimovládne organizácie môžu napadnúť povolenie IPKZ bez ohľadu na ich účasť vo fáze verejných konzultácií.

V. Prístup k spravodlivosti proti konaniu alebo opomenutiu

Konanie alebo opomenutie fyzických alebo právnických osôb, ktoré má vplyv na životné prostredie, je možné napadnúť na občianskych súdoch len v prípade, ak zároveň poškodia niekoho hmotné alebo nehmotné záujmy (napr. keď znečistenie vody spôsobí škody na farme). V takýchto prípadoch si môžu dotknuté osoby uplatniť nárok na odškodnenie od znečisťovateľa (ale nemôžu sa domáhať nápravy životného prostredia).

V prípade, že konanie alebo opomenutie má vplyv na životné prostredie „ako na spoločné blaho“, environmentálne mimovládne organizácie môžu na občianskom súde podať žalobu proti každému subjektu (osobe), ktorý v dôsledku protiprávneho vplyvu na životné prostredie poškodzuje životné prostredie alebo predstavuje hrozbu poškodenia životného prostredia. V žalobe môžu požiadať o obnovenie stavu v súlade so zákonom alebo o uskutočnenie príslušných preventívnych opatrení (čl. 323 zákona o ochrane životného prostredia z roku 2001).

Žaloba sa môže podať proti „súkromnej osobe“ (napr. spoločnosti, ktorá prevádzkuje priemyselný podnik) a proti orgánu verejnej moci – v prípade, keď nekoná zo svojej regulačnej funkcie, ale napr. ako vlastník alebo správca určitého majetku alebo ako prevádzkovateľ zariadenia.

Oprávnené osoby (účastníci konania atď.) môžu rozhodnutia orgánov napadnúť.

Konanie alebo opomenutie štátnych orgánov, ako napríklad rozhodnutie inšpekcie na ochranu životného prostredia (Inspekcia Ochrany Środowiska) nezabezpečiť dodržiavanie environmentálnych požiadaviek zo strany znečisťovateľa (alebo uloženie príliš miernych sankcií), nemôže byť napadnuté zo strany verejnosti.

Mimovládne organizácie však môžu požiadať orgány verejnej moci, aby zasiahli v prípadoch porušenia práva v oblasti životného prostredia treťou osobou, a majú právo napadnúť nečinnosť orgánov (čl. 31 kódexu správnej ochrany). Ak orgán verejnej moci (napr. inšpektor pre ochranu životného prostredia) uzná žiadosť organizácie ako opodstatnenú, môže rozhodnúť o začatí konania ex officio. Organizácia môže napadnúť rozhodnutie o odmietnutí začať konanie na orgáne druhého stupňa a potom – následne – na správnom súde.

Regionálni riaditelia pre ochranu životného prostredia (regionalni dyrektorzy ochrony środowiska) sú orgány zodpovedné za riešenie otázok environmentálnej zodpovednosti (tie, na ktoré sa vzťahuje zákon z roku 2007 o prevencii a náprave environmentálnych škôd; Prebratie smernice 2004/35).

V prípade škôd spôsobených geneticky modifikovanými organizmami je príslušným orgánom minister životného prostredia (Minister Środowiska).

Každá osoba môže týmto orgánom oznámiť zaznamenanú environmentálnu škodu a požiadať ich, aby podnikli príslušné kroky. Osoba, ktorá predkladá oznámenie, musí k nemu priložiť príslušné informácie a údaje na podporu pozorovaní týkajúcich sa environmentálnych škôd (§ 24.1 a 2 zákona z roku 2007 o prevencii a náprave environmentálnych škôd).

V prípade, že príslušný orgán odmietne konať, osoba, ktorá predložila žiadosť, môže napadnúť odmietnutie na správnom súde.

Environmentálne mimovládne organizácie alebo štátne orgány, ktoré oznámili škody príslušnému orgánu, sa tiež môžu zúčastňovať na konaní a podať žalobu proti „kladnému“ rozhodnutiu vydanému orgánom (t. j. rozhodnutie o uložení povinnosti pre osoby, ktoré spôsobili škody). Takéto rozhodnutie môže napadnúť aj osoba, ktorej je rozhodnutie určené („znečisťovateľ“). Iné osoby, ktoré oznámili škody, na to nie sú oprávnené.

Neexistujú žiadne dodatočné prostriedky okrem tých, ktoré sú opísané v tomto oddiele.

VI. Iné prostriedky prístupu k spravodlivosti

Okrem uvedených správnych a občianskych prostriedkov existujú aj trestné prostriedky, ktoré sa môžu použiť v prípade, ak konanie alebo opomenutie zároveň predstavuje trestný čin.

V takom prípade má každý (vrátane MVO), kto si je vedomý, že bol spáchaný trestný čin, povinnosť informovať prokuratúru alebo políciu (článok. 304 trestného poriadku z roku 1997).

Prokurátor je vtedy povinný konať z úradnej moci. Ak sa však rozhodne nezačať vyšetrovanie (pretože to považuje za neopodstatnené), právo napadnúť takéto rozhodnutie sa udeľuje iba:

- poškodenej osobe (a treba pripomenúť, že v typických prípadoch, ktoré sa týkajú životného prostredia, zvyčajne nie je nikto, kto by sa mohol vyhlásiť za poškodenú osobu),
- MVO (ako aj orgánom verejnej moci alebo subjektom) oznamujúcej trestný čin.

Fyzické osoby (občania) oznamujúce trestný čin nie sú oprávnené napadnúť rozhodnutie prokurátora.

Rozhodnutie prokurátora ukončiť začaté vyšetrovanie (v prípade, že nemôže nájsť dostatočné odôvodnenie alebo dôkazy na podanie žaloby) môže napadnúť len poškodená osoba (MVO toto právo nemajú).

V Poľsku neexistujú osobitní ombudsmeni ani prokurátori, ktorí riešia prípady týkajúce sa životného prostredia – tieto prípady teda riešia všeobecní ombudsmeni a prokurátori.

Ombudsmeni a prokurátori majú v správnych konaniach aktívnu legitimáciu: môžu buď začať konanie alebo zasiahnuť do prebiehajúcich konaní (vrátane možnosti napadnúť rozhodnutia). Hoci konajú z úradnej moci, často vykonávajú svoju činnosť po tom, ako dostali informáciu/sťažnosť od určitej osoby alebo mimovládnej organizácie.

Prokurátori majú samozrejme aj právomoc začať trestné konania vrátane trestných činov v oblasti životného prostredia (opísaných v kapitole XXII trestného zákonníka alebo v iných právnych aktoch).

V environmentálnych záležitostiach nie sú možné súkromné trestné stíhania.

V prípade, keď orgán nerozhodne v lehote alebo keď neinformuje strany o dôvodoch meškania, účastníci konania (ale nie tretie strany) môžu podať sťažnosť správnemu orgánu druhého stupňa a následne správnemu súdu.

Sťažnosti možno podať aj v prípade príliš dlhého trvania konania (przewlekłość postępowania), t. j. keď sa zdá, že orgán predĺžil lehotu neopodstatnene.

Orgán druhého stupňa, a následne správny súd prvého stupňa, nariadi orgánu vykonať nápravu v prípade (vydať rozhodnutie).

VII. Aktívna legitimácia

A Správne konanie	Súdne konanie
kt ív n a le gi ti m	klad

<p>á ci a</p>		
<p>J e d n o t v o r n o s t i</p>	<p>V správnych konaniach týkajúcich sa jednotlivých správnych rozhodnutí majú aktívnu legitímáciu „účastníci“ správneho konania, zatiaľ čo účastníkom konania – podľa článku 28 správneho poriadku – „osoba, ktorej právny záujem alebo povinnosť je konaním dotknutá alebo ktorá žiada o činnosti orgánov kvôli tomuto záujmu alebo povinnosti“.</p> <p>Vymedzenie pojmu „účastník správneho konania“ je preto nevyhnutné, aby bolo možné určiť, kto môže napadnúť rozhodnutia správneho orgánu.</p> <p>Preto majú aktívnu legitímáciu osoby (fyzické alebo právnické), ktoré majú „právny záujem“ (čo zahŕňa aj správne povinnosti). Osoba má v prípade právny záujem vtedy, keď je tento záujem chránený akýmkoľvek ustanovením (správneho, občianskeho alebo iného) práva. Napríklad v prípade, keď správne rozhodnutie môže ovplyvniť niekoho majetok (napr. v prípade výstavby nového objektu môžu byť ovplyvnení vlastníci susedných nehnuteľností). Osoba, ktorá podala žiadosť o správne rozhodnutie následne napadnuté na správnom súde, alebo osoba, ktorej bolo rozhodnutie určené, má vždy „právny záujem“ v prípade a má teda aktívnu legitímáciu. Takéto osoby sa považujú za „účastníkov“ správneho konania.</p>	<p>Keďže v prípade jednotlivých správnych rozhodnutí sú konania na správnych súdoch pokračovaním druhostupňových konaní, okruh osôb oprávnených podať sťažnosť na Súd prvého stupňa sa určuje v správnej fáze konania.</p> <p>Osoba, ktorá sa nezúčastnila na správnom konaní, ale ktorej právny záujem je dotknutý konaním môže podať aj sťažnosť (článok 50.1 zákona o; ZSK). Ak však má byť na podanie sťažnosti oprávnená sociálna organizácia, musí byť účastná predchádzajúceho správneho konania.</p> <p>Okrem práva podať sťažnosť existuje aj možnosť zúčastňovať sa na konaniach s právami účastníka pre tieto osoby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoby, ktoré sa zúčastnili na predchádzajúcom správnom konaní (obaja účastníci správneho konania a organizácie s právami účastníka), ale nepodali sťažnosť správne mu súdu (účasť takýmito osobám sa povoľuje ex officio bez toho, aby museli podať akýkoľvek návrh – článok 33. 1 ZSK); • osoby, ktorých právny záujem je dotknutý súdno-správne konanie, ale ktoré sa nezúčastnili predchádzajúceho správneho konania (účasť takýmito osobám sa môže povoliť súd na základe ich návrhu; zamietnutie súdu môže byť napadnuté na správnom súde druhého stupňa – článok 33.2. ZSK); Táto situácia sa môže napríklad týkať manžela /manželky osoby, ktorá napadla daňové rozhodnutie správneho orgánu druhého stupňa v prípade, že uvedené rozhodnutie bolo spočiatku adresované obom manželom.
<p>M V O</p>	<p>Sociálne organizácie majú aktívnu legitímáciu v prípadoch týkajúcich sa jednotlivých správnych rozhodnutí, keď zastupujú spoločný záujem.</p> <p>Organizácia sa môže zúčastniť konania s právami účastníka, čo znamená, že má rovnaké práva ako účastník konania vrátane práva na odvolanie. Na to, aby jej bola povolená účasť, musí organizácia predložiť príslušnú žiadosť.</p> <p>Orgán verejnej moci následne žiadosť posúdi a rozhodne, či ju považuje za opodstatnenú. Posúdenie sa neobmedzuje na overenie formálnych požiadaviek, ale týka sa aj odôvodnenia nároku (potreby) účasti organizácie v danom prípade (inými slovami: orgán rozhoduje, či považuje za užitočné umožniť organizácii zúčastniť sa na konaní). Zamietnutie môže organizácia napadnúť (čl. 31 správneho poriadku).</p> <p>MVO môžu konať „v prípadoch, ktoré sa týkajú právnych záujmov iných osôb“, ale nie nevyhnutne v záujme ochrany týchto záujmov. Napríklad v prípadoch týkajúcich sa životného prostredia mimovládna organizácia koná s cieľom chrániť životné prostredie, a nie právny záujem osoby,</p>	<p>MVO, ktoré sa nezúčastnili predchádzajúceho správneho konania, majú aktívnu legitímáciu aj na správnych súdoch.</p> <p>MVO, ktoré sa nezúčastnili predchádzajúceho správneho konania – ak sa súdno-správne konanie týka ich činnosti (účasť takýmito organizáciami môže povoliť súd na základe ich návrhu; zamietnutie súdu môže byť napadnuté na správnom súde druhého stupňa). Podľa judikatúry musí súd tiež overiť, či „verejný záujem“ hovorí pre účasť mimovládnych organizácií.</p> <p>V určitých prípadoch týkajúcich sa životného prostredia majú environmentálne MVO rozsiahle práva (pozri odpoveď na otázku 2).</p>

<p>ktorá ovplyvňuje životné prostredie (napr. priemyselný subjekt) – tento prípad sa však týka záujmu uvedeného subjektu.</p> <p>V určitých prípadoch týkajúcich sa životného prostredia majú environmentálne MVO rozsiahle práva (pozri odpoveď na otázku 2).</p>	
<p>In é p r á v n i c k é o s o b y</p> <p>Právnické osoby majú rovnaké práva ako fyzické osoby</p>	<p>Právnické osoby majú rovnaké práva ako fyzické osoby</p>
<p>A d h o c s k u p i n y</p> <p>Bez aktívnej legitímácie</p>	<p>Bez aktívnej legitímácie</p>
<p>Z a h r a n i č n é M V O</p> <p>Rovnako ako poľské MVO, avšak môžu mať problémy dokázať, že ich účasť je opodstatnená (že chráni v danom prípade spoločný záujem).</p>	<p>Rovnako ako poľské MVO.</p>
<p>In é s u b j e k t y [1]# _f</p> <p>Orgány verejnej moci môžu v niektorých osobitných prípadoch zaviesť správne opatrenia voči iným orgánom verejnej moci. Napríklad vojvoda (predseda regionálnej štátnej správy) dohliada – do istej miery – na činnosť samosprávnych orgánov a v určitých prípadoch má právo zrušiť akty uvedených orgánov alebo podať sťažnosť proti takýmto aktom na správnom súde.</p> <p>Okrem toho môže aj prokurátor a ombudsman začať správne konanie alebo konanie na správnom súde.</p>	<p>Orgány verejnej moci môžu v niektorých osobitných prípadoch zaviesť správne opatrenia voči iným orgánom verejnej moci. Napríklad vojvoda (predseda regionálnej štátnej správy) dohliada – do istej miery – na činnosť samosprávnych orgánov a v určitých prípadoch má právo zrušiť akty uvedených orgánov alebo podať sťažnosť proti takýmto aktom na správnom súde.</p> <p>Okrem toho môže aj prokurátor a ombudsman začať správne konanie alebo konanie na správnom súde.</p>

Environmentálne MVO majú viac rozsiahlych práv ako iné sociálne organizácie v prípadoch týkajúcich sa životného prostredia, kde sa vyžaduje účasť verejnosti [t. j. otázky EIA (2) a IPKZ (3)].#_ftn2#_ftn3 Právo napadnúť rozhodnutie orgánu verejnej moci však nie je obmedzené na otázky týkajúce sa účasti verejnosti. Keď je zapojená verejnosť, environmentálne mimovládne organizácie získavajú právo napadnúť všetky procesnoprávne a hmotnoprávne otázky týkajúce sa rozhodnutia. Rozdiel medzi všeobecnými pravidlami účasti MVO (ako sú stanovené v článku 31 správneho poriadku) a právami environmentálnych MVO (ako sú stanovené v článku 44 zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie) možno vysvetliť takto:

- V § 31 správneho poriadku sa uvádza, že mimovládna organizácia sa môže zúčastniť na konaní s právami účastníka (čo znamená, že má rovnaké práva ako účastník konania vrátane práva na odvolanie) len vtedy, keď sa orgán verejnej moci domnieva, že záujem spoločnosti si vyžaduje účasť MVO (inými slovami: orgán rozhoduje, či považuje za užitočné umožniť organizácii zúčastniť sa na konaní);
- Podľa článku 44 zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa environmentálne mimovládne organizácie môžu zúčastniť na konaní s právom účastníka, ale – na rozdiel od ostatných spoločenských organizácií – nemusia dokazovať, že „verejný záujem si vyžaduje ich účasť“. Inými slovami: V tomto prípade orgán len overuje, či environmentálna organizácia spĺňa formálne požiadavky (pozri ďalej), ale nie je oprávnený rozhodovať, či je účasť takejto organizácie je „potrebná“ a „opodstatnená“ z hľadiska verejného záujmu. Rozsiahlejšie práva v správnom konaní majú automaticky za následok rozsiahlejšiu aktívnu legitimitáciu v konaní na správnom súde.

Okrem toho sa môže environmentálna MVO odvolať voči rozhodnutiu na orgáne druhého stupňa aj v prípade, že sa nezúčastnila na prvostupňovom správnom konaní.

V Poľsku neexistuje actio popularis.

Jediným mechanizmom, ktorý sa môže podobáť na actio popularis, je „postup predkladania návrhov a sťažností“ regulovaný v rámci správneho poriadku z roku 1960 (články 221 až 260), ktorý však má veľmi všeobecný rozsah uplatňovania. Podľa tohto postupu môže každý podať sťažnosť alebo predložiť návrh buď vo verejnom záujme alebo vo svojom vlastnom vecnom záujme (nevyžaduje sa právny záujem ani hmotnoprávne práva). Sťažnosti aj návrhy sa môžu týkať akejkoľvek činnosti (alebo opomenutia) ktorejkoľvek verejnej inštitúcie alebo orgánu verejnej moci (a v skutočnosti aj iných inštitúcií, ako sú napríklad odborové zväzy atď.). Sťažnosť musí preskúmať orgán nadriadený orgánu uvedenému v sťažnosti. Návrh musí preskúmať orgán zodpovedný za uvedené záležitosti. Ak sa sťažnosť alebo návrh predloží nevhodnému orgánu, tento orgán by ju/ho mal postúpiť vhodnému (spôsobilému) orgánu. Vhodný (spôsobilý) orgán musí preskúmať sťažnosť alebo návrh a reagovať na podnet do jedného mesiaca. Sťažnosti a návrhy sa na základe tohto postupu považujú za „nevymáhateľné právne prostriedky“, pretože osoba, ktorá ich využíva, nemá žiadne oficiálne postavenie, pokiaľ ide o skutkovú podstatu prípadu, žiadne právo na konať v tejto veci, ani si ju nárokovať na súde.

Ombudsman a prokurátori nie sú „odvolacími orgánmi“, majú však v správnom konaní aktívnu legitimitáciu: môžu buď začať konanie alebo zasiahnuť do prebiehajúceho konania (vrátane napadnutia rozhodnutí). Hoci konajú z úradnej moci, často vykonávajú svoju činnosť po tom, ako dostali informáciu/sťažnosť od určitej osoby alebo organizácie.

Pravidlá o prístupe k spravodlivosti v prípadoch týkajúcich sa životného prostredia sú odlišné v prípade strategických rozhodnutí (napr. plánov kvality ovzdušia alebo iných strategických dokumentov) a v prípade jednotlivých správnych rozhodnutí (napr. rozhodnutia o posúdení vplyvov na životné prostredie, povolenia IPKZ, odvetvového emisného povolenia).

V prípade strategických rozhodnutí je prístup k spravodlivosti veľmi obmedzený.

V prípade, že právne akty uvádzajú ich postavenie ako „miestne právne predpisy“, môžu ich napadnúť právnické osoby, ktorých právny záujem môže byť dotknutý výkonom plánu.

Nie je však vždy jasné, či je daný typ plánu „miestny právny predpis“ alebo nie.

Napríklad miestne územné plány alebo akčné plány kvality ovzdušia sa v zákone o územnom plánovaní resp. v zákone o ochrane životného prostredia považujú za „miestne právne predpisy“.

Súčasne postavenie takýchto aktov, napríklad v prípade programov ochrany životného prostredia je nejasný, pretože sa v zákone o ochrane životného prostredia ho nevymedzuje a v judikatúre v tejto súvislosti je tiež v rozpore (napríklad regionálny správny súd v Krakove uviedol, že plány nakladania s odpadom – sú súčasťou programov na ochranu životného prostredia – nie sú miestne právne predpisy; Avšak tento názor nie je vždy akceptovaný).

Tento rozdiel v postavení strategických rozhodnutí je dôležitý, pretože prístup k spravodlivosti je zaručený len v prípade tých strategických rozhodnutí, ktoré sa považujú za „miestne právne predpisy“.

Pri napadnutí strategických rozhodnutí nedisponujú MVO žiadnymi osobitnými právami.

Pri jednotlivých správnych rozhodnutiach môže závisieť aktívna legitímácia jednotlivcov a MVO od typu rozhodnutia. Všeobecné pravidlá sú uvedené v tabuľke a osobitné práva environmentálnych mimovládnych organizácií – v odpovedi na otázku 2.

Existujú aj určité zmeny v aktívnej legitímácii jednotlivcov:

- Stavebný zákon (Bla) sa uvádza, že účastníci konania týkajúceho sa stavebného povolenia sú iba žiadateľ a majitelia a správcovia nehnuteľností nachádzajúcich sa v oblasti, ktorej sa týka štruktúry budovy, zatiaľ čo „dotknutá oblasť“ je vymedzená ako územie označené podľa osobitných ustanovení o obmedzení využívania tejto oblasti (článok 28.2 a článok 3 bod 20 Bla). Toto ustanovenie výrazne obmedzuje okruh účastníkov, keďže „osobitné ustanovenia stanovujúce obmedzenia pri využívaní oblasti“ sú pomerne zriedkavé.

Okruh účastníkov konania o stavebnom povolení sa určuje podľa všeobecných pravidiel (t. j. na základe správneho poriadku) len vtedy, keď sa v rámci tohto konania vykonáva „opakované posúdenie vplyvu na životné prostredie.“

- V zákone o ochrane životného prostredia (ďalej len „ZOŽP“) sa obmedzuje okruh účastníkov konania týkajúceho sa „odvetvového“ povolenia na emisie do ovzdušia alebo vody, ako aj povolenia na tvorbu odpadu. Podľa ustanovení ZOŽP je účastníkom len subjekt, ktorý žiada o povolenie, a vlastníci nehnuteľností nachádzajúcich sa v rámci „plochy na obmedzené využitie“, ak sa takáto plocha vytýčila pri inštalácii.

Okruh účastníkov konania o emisnom povolení sa určuje podľa všeobecných pravidiel (t. j. na základe správneho poriadku) len vzhľadom na povolenia IPKZ (ktoré sa vyžaduje v smernici IPKZ).

- Zákon o vode sa uvádza, že „účastníkom konania o vodoprávnom povolení je: (1) osoba žiadajúca o povolenie vlastníka vody; (2); (3) majiteľ kanalizačného systému, do ktorého sa priemyselné odpadové vody budú zavedené; (4) vlastníka existujúceho vodohospodárskeho zariadenia umiestneného v oblasti dosahu činnosti, ktorá je predmetom povolenia vody; (5) vlastníkom pozemku zariadenia umiestneného v rozsahu vplyvu činností podliehajúcich vody; (6) osoba nárok na povolenie na rybolov v rámci oblasti dosahu činnosti, ktorá podlieha vodoprávnom povolení“ (§ 127.7 zákona o vodách).

Na rozdiel od dvoch uvedených príkladov sa však zdá, že čl. 28 zákona o vodách neobmedzuje okruh účastníkov konania, ale len ho špecifikuje, čo je stále v súlade s článkom 127 správneho poriadku.

- V zákone o geologickom a banskom práve sa stanovuje, že účastníci konania týkajúceho sa koncesie na ťažbu nerastných surovín sú vlastníci nehnuteľností, na ktorých sa vykoná va banská činnosť (čl. 41 zákona o geologickom a banskom práve).

VIII. Právne zastúpenie

Pred správnymi orgánmi a na správnom súde prvého stupňa neexistuje povinné zastupovanie právnikom. Táto povinnosť sa týka iba prípadov na správnom súde druhého stupňa – kasačnú žiadosť musí pripraviť advokát (adwokat) alebo právny zástupca (radca prawny).

Niektoré právnické firmy sa špecializujú na právo v oblasti životného prostredia. Ak niekto hľadá takúto právnickú firmu, mal by sa pozrieť na ich webové stránky a overiť si ich skúsenosti v tejto oblasti.

Stáva sa, že niektoré environmentálne mimovládne organizácie tiež poskytujú právne poradenstvo (bezplatne alebo za znížené ceny), ale to je zvyčajne založené na projektoch (t. j. funguje, ak MVO uskutočňuje projekt, v rámci ktorého sa predpokladá právne poradenstvo pre občanov). Preto v praxi MVO neposkytujú takéto poradenstvo nepretržite.

IX. Dôkazy

Správne súdy rozhodujú o prípadoch na základe dokumentov získaných počas správneho konania, ktoré predchádza jeho súdnej časti, keďže súdne konanie sa zameriava na overovanie správnosti konaní, ktoré vykonávajú správne orgány.

V prípade, že súd uvedie, že dôkazy získané v administratívnej fáze sú nedostatočné, zruší rozhodnutie, prípad vráti správnomu orgánu a prikáže mu zopakovať dôkazné konanie.

Ako už bolo uvedené, správne súdy vyhodnocujú dôkazy získané v priebehu správneho konania a nevykonávajú vlastné dôkazné konania.

Správne súdy (ktoré zvyčajne skúmajú prípady týkajúce sa životného prostredia) nepredvolávajú odborníkov. Ich rozhodnutia sú založené na dokumentoch získaných počas správneho konania. Strany súdneho konania môžu predkladať svoje návrhy a argumenty, ku ktorých by teoreticky mohli priložiť odborné posudky, ale tieto nie sú pre súd záväzné.

Súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého X.

Podanie odvolania na správnom orgáne druhého stupňa má pozastavujúci účinok.

Vo výnimočných prípadoch môže orgán prvého stupňa udeliť rozhodnutie o tzv. príkaze na okamžitú vykonateľnosť („príkaz konať“). Vydaním takého príkazu sa stanovuje, že rozhodnutie prvého stupňa sa môže vykonať okamžite bez ohľadu na to, či bolo podané odvolanie alebo nie (v tomto prípade odvolanie nemá pozastavujúci účinok). Podmienky, za ktorých sa príkaz na okamžitú vykonateľnosť sa môže vydať: ochrana ľudského zdravia alebo života, iné dôležité verejné záujmy alebo obzvlášť dôležitý záujem jednej strany.

Ak sa vydá takýto príkaz, na správnej úrovni neexistujú žiadne iné prostriedky na pozastavenie vykonateľnosti rozhodnutia. Takýto príkaz (ktorý je súčasťou správneho rozhodnutia) je možné napadnúť na správnom súde.

Rozhodnutia o posúdení vplyvov na životné prostredie a rozhodnutia súvisiace s povoleniami environmentálnych emisií (vrátane povolení IPKZ) sa môžu vydávať na základe všeobecných pravidiel – pri splnení uvedených podmienok.

V prípade niektorých infraštruktúrnych projektov (ako sú cesty, letiská, protipovodňová infraštruktúra) sa však využívajú osobitné právne akty, ktoré upravujú ich výstavbu a developerom poskytujú veľmi široké možnosti získať príkaz na okamžitú vykonateľnosť povolenia na výstavbu (na sezwolnienie realizacji) daného projektu. V praxi sa v rámci uvedených osobitných právnych aktov vydáva príkaz na okamžitú vykonateľnosť takéhoto povolenia takmer automaticky – na žiadosť developera.

Podanie sťažnosti správne mu súdu prvého stupňa neznamena automatické pozastavenie vykonávania správneho rozhodnutia, ktoré je predmetom sťažnosti. Správny súd však môže pozastaviť výkon rozhodnutia na základe podnetu navrhovateľa v prípade, keď hrozí, že vykonávanie môže spôsobiť značnú škodu alebo môže mať ťažko zvrátiteľné následky. V takých prípadoch musí navrhovateľ preukázať, že taká hrozba je vierohodná.

Navrhovateľ nie je spravidla povinný zložiť žiadnu jednorazovú platbu (zábezpeku) ako záruku, ale pri konaní o stavebnom povolení môže vnútroštátny súd uložiť takúto povinnosť. V prípade, že je sťažnosť zamietnutá, sa zábezpeka prevedie na developera na pokrytie jeho pohľadávky.

V prípadoch, keď bola poskytnutá rozhodnutie o príkaze na okamžitú vykonateľnosť na správnej úrovni (a nikto napadla na súd, alebo súd potvrdil príkaz), súd by pravdepodobne takisto zamietol návrh na pozastavenie výkonu rozhodnutia [pozri rozsudok správneho súdu z 1. marca 2011 vo veci (I OSK 289/11), v ktorom Súdny dvor uviedol, že takéto pozastavenie by bolo v rozpore inštitúcia „okamžitej vykonateľnosti“ a jeho zákonným cieľom].

XI. O trovách

Podanie odvolania na správnom orgáne druhého stupňa (a zároveň aj odvolacie konanie) je bezplatné.

Teoreticky by účastníkovi konania (vrátane odvolacích konaní) a osobám s právami účastníka však môže účtovať náklady na konanie, ktoré (1) boli spôsobené chybou účastníka konania, napr. keď orgán musí opakovať určité úkony počas konania, pretože predmetná zainteresovaná strana nebola schopná zúčastniť sa tohto aktu; (2) sa vyskytli v záujme alebo na podnet účastníka konania, a zároveň nevyplývajú zo zákonných povinností orgánov, napr. keď účastník požaduje ďalšia expert-witness výzvu. Náklady konania môžu zahŕňať napr. cestovné náklady svedkov a znalcov alebo náklady na kontrolu na mieste, ako aj náklady na tlmočenie v prípade cudzincov, ktorí sa zúčastňujú na konaní. Nie sú k dispozícii žiadne štatistické údaje o tom, ako často využívajú orgány tieto ustanovenia; tvorcovia tejto správy sa však nikdy s takým prípadom nestretli vo svojich právnych postupov.

V prípade, že sa niekto v rámci správneho konania rozhodne využiť služby právnik (advokáta) alebo najat si odborníka, musí hradiť ich honorár. Každý účastník správneho konania si hradí svoje vlastné náklady (správne orgány o nákladoch nerozhodujú).

Pokiaľ ide o súdny poplatok za sťažnosť na správnom súde prvého stupňa, poľský právny systém využíva súdne poplatky, ktoré sa líšia podľa „hodnoty prípadu“ – ale iba v prípadoch, keď hodnota predmetného prípadu (ak sa prípad týka peňažného záväzku, napríklad poplatku za používanie životného prostredia alebo správnej pokuty za nedodržiavanie environmentálnych požiadaviek). V takýchto prípadoch je súdny poplatok:

- v prípadoch s hodnotou do 10.000 PLN (2 500 EUR) – 4 % hodnoty, ale nie menej ako 100 PLN (25 EUR),
- v prípadoch s hodnotou od 50.000 PLN (12,500 EUR) do 10.000 PLN (2 500 EUR) – 3 % hodnoty, ale nie menej ako 400 PLN (100 EUR),

- v prípadoch s hodnotou od 100.000 PLN (25,000 EUR) do 50.000 PLN (12,500 EUR) – 2 % hodnoty, ale nie menej ako 1500 PLN (375 EUR),
- v prípadoch s hodnotou vyššou ako 100.000 PLN (25,000 EUR) – 1 % hodnoty, ale nie menej ako 100.000 PLN (25,000 EUR) a nie viac ako 2000 PLN (500 EUR).

Vo väčšine prípadov týkajúcich sa životného prostredia však v predmetnom prípade nie je možné určiť hodnotu. V takých prípadoch sa súdny poplatok za sťažnosť na správnom súde prvého stupňa vo veciach životného prostredia stanovuje na 200 PLN (približne 50 EUR). Ide o relatívne nízku sumu, ktorú nemožno považovať za prekážku v prístupe k spravodlivosti.

Súdny poplatok za sťažnosť na správnom súde druhého stupňa je 50 % poplatku súdu prvého stupňa podľa daného prípadu – ale nie menej ako 100 PLN (25 EUR).

Okrem súdnych poplatkov musia účastníci pokryť svoje vlastné náklady (napríklad súvisiace s cestou na súd) vrátane nákladov na právneho zástupcu (ak sa rozhodnú mať právneho zástupcu).

Správne orgány druhého stupňa ani správne sudy nepredvolávajú svedkov alebo odborníkov, takže neexistujú žiadne náklady súvisiace s ich účasťou.

Napriek tomu si môžu strany dať vypracovať a predložiť orgánu znalecký posudok na podporu svojho stanoviska. Náklady na takýto posudok neuhrádza strana, ktorá spor prehrá.

„Základný“ honorár právneho zástupcu je stanovený zákonom. Minimálne sadzby v konaní pred správnym súdom (v záležitostiach týkajúcich sa životného prostredia) sú:

- a) na súde prvého stupňa- 240 PLN (60 EUR)
- b) na súde druhého stupňa – 75 % z uvedenej sumy.

Súd môže uvedené ceny zvýšiť v danom prípade až na 600 % minimálnej sadzby. Pri stanovovaní konečnej výšky honoráru právnik súd berie do úvahy zložitosť prípadu, množstvo potrebnej práce atď.

V praxi však skutočné honoráre právnikov prekračujú uvedené sumy (vypočítavajú sa na hodinovom alebo dennom základe) a sú predmetom individuálnej zmluvy medzi právnikom a klientom. Tieto dodatočné poplatky však neuhrádza strana, ktorá spor prehrá.

Honoráre odborníkov sú vždy predmetom individuálnej zmluvy medzi odborníkom a klientom.

V prípade že orgány prehrávajú spor, musia zaplatiť druhej strane jej náklady (tak súdne poplatky, ako aj honorár advokáta, ktoré nepresiahnu zákonom stanovené sadzby, ale nie náklady na potenciálnych odborníkov), ale ak orgány vyhrajú – nemajú si nárokovať svoje náklady.

XII. Mechanizmy finančnej pomoci

Fyzické a právnické osoby (vrátane MVO), ktoré nie sú schopné znášať súdne trovy alebo najat' si právneho zástupcu, môžu požiadať správny súd o poskytnutie právnej pomoci, ktorá sa v Poľsku nazýva „právo na pomoc“ (prawo pomocy). K žiadosti musia byť priložené dôkazy o finančnom stave žiadateľa. Právo na pomoc zahŕňa oslobodenie od súdnych trov a vymenovanie právneho zástupcu, ktorý bezplatne zastupuje navrhovateľa na súde. Právo na pomoc sa môže zrušiť, keď dôvody jeho vzniku zaniknú. Neexistujú však žiadne štatistiky týkajúce sa početnosti udelení alebo zamietnutí tejto pomoci súdmi. Organizácie zriedka žiadajú o túto pomoc, pretože náklady konania nie sú príliš vysoké.

Environmentálne MVO môžu na projekty, ktoré uskutočňujú, získať verejné financovanie projektov. Verejné financovanie môže zahŕňať aj náklady spojené so súdnym konaním (mimovládne organizácie zvyčajne zahŕňajú tento druh výdavkov do rozpočtu projektu).

Niektoré mimovládne organizácie vykonávajú činnosť, ktorá spočíva v obhajobe iných mimovládnych organizácií alebo jednotlivcov, vrátane pomoci v súdnom konaní. Takéto MVO môžu na túto činnosť získať verejné finančné prostriedky. Keďže takáto činnosť je založená na projektoch, neexistuje zoznam takýchto mimovládnych organizácií, ktoré sa zaoberajú obhajobou environmentálneho práva.

V Poľsku existujú semináre na výučbu práva, avšak vo všeobecnosti sa nezameriavajú na právo životného prostredia.

XIII. Včasnosť

Základná lehota na vydanie rozhodnutia správneho orgánu je jeden mesiac a v obzvlášť zložitých prípadoch dva mesiace.

Orgán však môže túto lehotu predĺžiť a oboznámiť účastníkov konania o tejto skutočnosti spolu s uvedením dôvodov omeškania a novej lehoty pre nápravu prípadu.

V prípade, že orgán nevydá rozhodnutie načas alebo neoboznámí účastníkov o dôvodoch meškania, môže účastník podať sťažnosť správne orgánu druhého stupňa a následne správne súdu.

Sťažnosti možno podať aj v prípade príliš dlhého trvania konania (przewlekłość postępowania), t. j. keď sa zdá, že orgán predĺžil lehotu neopodstatnene.

Orgán druhého stupňa, a následne správny súd prvého stupňa, nariadi orgánu vykonať nápravu v prípade (vydať rozhodnutie).

Úradník, ktorý bez riadneho odôvodnenia nevykoná nápravu v prípade, podlieha disciplinárnej zodpovednosti. Ustanovenia zákona neupresňujú, aké typy sankcií sa môžu uložiť zamestnancovi (je to interná záležitosť daného správneho orgánu).

Osoby, ktoré chcú napadnúť správne rozhodnutie (individuálne alebo strategické) na správnom súde, musia podať žalobu do 30 dní od vydania alebo uverejnenia rozhodnutia.

Lehoty na vydanie rozhodnutia pre súdy nie sú obvykle stanovené zákonom. Takéto lehoty existujú len v určitých prípadoch, ktoré sa uvádzajú v právnych predpisoch – napríklad v prípadoch prístupu k informáciám (pozri oddiel III).

Súdne konanie na Súde prvého stupňa trvá zvyčajne niekoľko mesiacov (približne 3 až 7 mesiacov). Súdne konanie na súde druhého stupňa trvá približne 6 až 12 mesiacov.

Ako už bolo uvedené, lehoty na vydanie rozhodnutia pre súdy nie sú obvykle stanovené zákonom. Takéto lehoty existujú len v určitých prípadoch, ktoré sa uvádzajú v právnych predpisoch – napríklad v prípadoch prístupu k informáciám (pozri oddiel III).

Neexistujú žiadne sankcie za omeškanie vydania rozhodnutí súdov.

XIV. Ďalšie otázky

Rozhodnutia v oblasti životného prostredia sú napadnuté účastníkmi konania po ich vydaní orgánom prvého stupňa. Následne môže byť rozhodnutie orgánu druhého stupňa napadnuté na správnom súde

Nebolo možné zistiť informácie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia verejnosti štruktúrovaným a dostupným spôsobom.

Vo fáze správneho konania sa môže správny spor vyriešiť ako „zmierom“ dohodnutým medzi účastníkmi konania (čo sa môže považovať za alternatívne riešenie sporov). Zmier sa môže dohodnúť tak v rámci prvostupňového, ako aj druhostupňového konania.

Na zmieri sa však môžu zúčastniť len účastníci konania, nie mimovládne organizácie („s právom účastníka“).

V rámci konania na správnom súde môžu účastníci konania s cieľom vyriešiť spor využiť mediáciu.

V praxi sa zmier v správnom konaní a mediácia na správnom súde používajú len zriedka.

XV. Postavenie cudzincov

Antidiskriminačné doložky týkajúce sa jazyka alebo krajiny pôvodu nie sú priamo zakotvené v poľskom procesnom práve.

Skutočnosť, že právne predpisy nevylučujú cudzincov z dostupného práva na súdnu nápravu, znamená, že majú rovnaké práva ako občania Poľska.

Všetky konania na poľských orgánoch a súdoch sa však uskutočňujú v poľštine. To znamená, že cudzinci, ktorí neovládajú poľštinu, musia mať tlmočníka.

Náklady na preklad v konaní na správnom súde nesie cudzinec a – keď vyhrá súdny spor – môže tieto vymáhať náklady od strany, ktorá spor prehrala.

Otázka nákladov na preklad v konaniach pred správnymi orgánmi nie je priamo regulovaná, takže pravidlá v tejto oblasti sú nejasné.

XVI. Cezhraničné prípady

V prípadoch, keď je Poľsko krajinou pôvodu (činnosť vykonávaná v Poľsku má vplyv na inú krajinu), poľské procesné pravidlá nie sú diskriminačné a nevylučujú cudzincov.

Neexistujú však ani všeobecné predpisy týkajúce sa tejto otázky. Problém sa reguluje len v prípadoch, keď – v súlade s požiadavkami dohovoru z Espoo alebo smerníc EÚ (EIA, IPKZ) – poľský zákon ustanovuje tzv. cezhraničný postup. V prípade takéhoto postupu sú vlády oboch krajín (krajiny pôvodu a dotknutých krajín) zodpovedné za jeho uskutočňovanie.

V poľskom právnom poriadku neexistuje osobitné vymedzenie pojmu „dotknutá verejnosť“ v cezhraničnom kontexte. Iba v prípadoch, keď sa cezhraničný postup vyžaduje a uskutočňuje na základe Dohovoru z Espoo alebo iných medzinárodných dohôd, sa v týchto dohodách uvádzajú pravidlá na určovanie dotknutej verejnosti v inej krajine.

Neexistujú žiadne osobitné predpisy týkajúce sa účasti zahraničných mimovládnych organizácií v konaní týkajúcom sa životného prostredia a poľský právny poriadok nezabraňuje mimovládnym organizáciám z iných štátov zúčastňovať sa na konaní s právami účastníka. Je možné preto dospieť k záveru, že zahraničné MVO majú rovnaké práva ako poľské MVO.

Autorom tejto správy nie sú známe žiadne snahy zahraničných environmentálnych alebo iných sociálnych organizácií zúčastňovať sa na správnych konaniach v Poľsku, takže nie sú schopní posúdiť prax v tejto oblasti (prax pravdepodobne neexistuje).

Keď prípad spadá do právomoci poľských súdov, nie je možné vybrať si súd odlišnej krajiny (podľa poľského práva neexistuje tzv. „účelový výber jurisdikcie“).

Súvisiace odkazy

- Vnútroštátne právne predpisy týkajúce sa otázok životného prostredia (v Poľsku):

http://www.gdos.gov.pl/Articles/view/1916/Akty_prawne

http://www.ekoportal.gov.pl/opencms/opencms/ekoportal/prawo_dokumenty_strategiczne/PodstawoweAkty/

- Hlavné vnútroštátne orgány pre oblasť životného prostredia:

<http://www.mos.gov.pl/> <http://www.gdos.gov.pl/>

<http://www.gdos.gov.pl/>

<http://www.ekoportal.gov.pl/opencms/opencms/ekoportal/home/index.html> (orgán, ktorý sa špecializuje na informácie v oblasti životného prostredia)

- Advokátske komory:

<http://www.nra.pl/nra.php>

<http://www.kirp.pl>

- Úrad ombudsmana:

<http://www.rpo.gov.pl/>

- Prokuratúra:

<http://www.pg.gov.pl/>

Toto je strojový preklad obsahu. Vlastník tejto webovej lokality nenesie žiadnu zodpovednosť ani inak neručí za kvalitu strojového prekladu.

Posledná aktualizácia: 14/09/2016